UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Pro eade[m] d[omi]nica post meridie[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

torū i. debȝ oēm mūdi affectionē poſtpo-
nere. Per mare q̄ppe cōuenient intelligit
mūdus. quia dr̄ Eccliaſtes. j. Omnia flu
mina intrant in mare ꝛc̄. Sic in mōdo ſūt
oīa genera miſeriaꝝ. ¶ Tertia eſt ſpiri-
tualis affectio: quia ſubijt in monte Jeſus
et multitudo illa venit ad eum ibi. Pec-
catores eñ penitētes debēt affectū ad ce-
leſtia leuare. Juxta illd̄ Col. iij. Que ſur
ſum ſunt querite. Et ad hoc ſpectat qd̄ di
citur: Erat autē proximū paſcha dies fe-
ſtus iudeoꝝ: quia in feſtis eleuāda ē mēs
ad celeſtia: vt dicere poſſimus illud Phi-
lip. iij. Noſtra conuerſatio in celis eſt.

¶ Quarta eſt cordialis humiliatio: que
notatur ibi: ꝙ Jeſus ſedebat cum diſcipu
lis ſuis: ꝛ in hoc etiā ꝙ ſicut dicit Matt.
xiiij. Veſpe aūt facto ſecuti ſunt dominū
in deſertū illū locū. Ps. ꝙ̄ magna multi-
tudo dulcedinis tue domine quā abſcon-
diſti timētibus te. i. humilibus. ¶ Quin-
ta audiendi deuotio: quia turbe ille deuo-
tiſſime audierūt verbum domini vſq̄ ad
octauā. Unde dicit Matth. xiiij. Veſpe
re facto acceſſerunt diſcipli dicētes: De-
ſertus eſt hic locus ꝛ hora iam p̄teriit ꝛc̄.
Chryſoſto. Turbarū fidem oſtendit que
dominū etiam patientes famē expecta-
bant qui vſq̄ ad octauā ſermonē protra-
hebat. ¶ Sexta eſt carnalis affectōis mor
tificatio: que ſignat in hoc: quia diſcubue
runt ꝛc̄. i. ſup herbā virentē. Beda. Cō
gruū eſt vt ſedeat ſup fenū peccator: vt do
minet corpori ſuo ꝛ mortificet carnē: que
p fenū ſignatur. iuxta illd̄ Eſa. xl. Omis
caro fenū ꝛc̄. Nec ad menſam dei digne
ſedere poterit q̄ carnē p ſeruitutē ſpūi nō
ſubijcit. ¶ Septima eſt diuine bonitatis
recognitio: qr̄ Jeſus accipiēs panes grās
egit aſpiciēs in celū. vt dr̄ Matth. xxiiij.
vt oē donū optimū deſurſum oſtenderet.
Et ſm Chryſ. vt nos informaret ad agē
das ſp grās deo: dū vl̄ in carne reficimur
vel in aīa. ¶ Exēplū ad ꝓpoſitū legit in vi-
taſpa. Quidā deuot⁹ ſenex cū alijs come
dēs: vidit aliq̄s comedētes mel: alios pa-
nē: alios ſterc⁹: cū idē cib⁹ oīb⁹ eſſet apposi
tus. Intra ſe ḡ dn̄m orat di. Dn̄e reuela
mihi hoc myſteriū. Et vēit ad eū vox de-
ſup di. Hi mādūcāt mel: q̄ cū timore ꝛ grā-
rūactiōe ſedēt ad mēſam: inceſſant orātes
et eoꝝ oratō aſcēdit ad deū. Qui āt mādu
cāt panē: ſt illi q̄ grās agētes pcipiūt ea q̄
donata ſūt illis. Illi āt q̄ ſterc⁹ comedūt:
hi ſūt q̄ murmurāt di. Hoc bonū: h̄ malū
eſt. In oīb⁹ ḡ glificem⁹ deū. iuxta illud. j.
Cor. x. Siue mādūcatis ſiue bibitis ſiue ali
q̄d aliud faciatis: oīa in gliam dei facite.

T Erti⁹ ar. Aug. ꝛc̄. Nec puretis ꝙ in-
diſpoſitis dei ſpirital refectio. Nā vt
dr̄ lex. Cā dȝ p̄cedere effectū. l. Sȝ neq̄.
ff. q̄ res pignori obligari pn̄t. Et ſic hr̄ lxj
di. Miramur. in fine. Si abſq̄ merito la
boris haberi nō pn̄t tpalia: mlto min⁹ ſpi
ritualia ꝛ celeſtia. Notate: Si tot ꝛ tātos
labores ſumitis p corpis refectiōe: qd̄ mor
tale eſt: ꝙ̄ diligēter ꝓuidere debetis p refe-
ctiōe aie imortal. Juxta illd̄ Deu. iiij. Cu
ſtodi igit temetipſū ꝛ aiā tuā ſollicite ꝓua

¶ Pro eadē dn̄ica poſt meridiē.

Ecce aſcendi.

E ꝛc̄. Nō ſum⁹ ancille filij ſȝ libe
q̄ libtate chr̄s nos liberauit.
Gal. iiij. Tales ſūt q̄ hierl'ymā ſūt aſcēſu-
ri. ¶ Notandū aūt p amplioꝛi declaratiōe
ꝙ triplex eſt libertas. ſ. nature: grē et glie.
De p̄ma Hieron. i ꝯōnib⁹ ad Helbidiā.
Hoīes ſuo arbitrio derelicti ſunt. neq̄ ei
bonū nc̄itate faciūt: ſȝ volūtate: vt credē-
tes coronā accipiant: increduli ſupplicijs
mācipētur. De ſcd̄a. ij. Cor. iij. Ubi ſpūs
dn̄i ibi libtas. De tertia Gal. iiij. Illa q̄
ſurſū ē hierlm liba ē q̄ ē mr̄ nr̄a Ecce ꝛc̄.

P Rim⁹ ar. An teneat hō ꝯfiteri oēm
pcti circūſtātiā: Q, ſic. Aug. li. d pe.
enarrās mltiplicia gn̄a circūſtātiaꝝ. Oīs
inq̄t iſta varietas ꝯfitenda eſt ꝛ deflēda.
¶ Cōtra. Circūſtātie ſūt infinite nobis: ꝛ
null⁹ tenet ad illd̄ qd̄ eſt ſibi impoſſibile.
Rn̄t Bon. in. iiij. di. xvij. Circūſtantiaꝝ
pcti tria ſt gn̄a. ¶ Prime ſt alleuiātes. Ut
ſi q̄s peccauerit cū mlīere ab ea ꝓuocat⁹:
has ꝯfiteri nō ē bonū niſi ſatiſfaciēdo inq̄
ſitiōi: vl̄ p vitādo ſcādalo: vl̄ turbatōi pec
catoris: puta ſi timeret ꝯfeſſorē accipe ma-
lū exēplū vl̄ alr̄ ſcādalizari. ¶ Alie ſt aggra
uātes: nō tn̄ in aliā pcti ſpeciē trahētes: vt
ſi q̄s luſerit ad taxillos mltū libent vl̄ pec
catū cōmiſerit ex ꝓpria malicia nulla ten-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tatione precedente ⁊ tales confiteri nõ eſt
de neceſſitate ſed de cõgruitate. Alie ſũt
circũſtantie nouam peccati ſpeciem indu
centes vt fornicetur quis cum maritata
et huiuſmodi: tales confiteri neceſſariũ
eſt. ¶Pro fundamẽto. In omni opere vt
vt rectũ fiat requiritur certus modus.
Vñ Horati⁹ in ſer. Eſt modus in reb⁹
ſunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra citra
ve nequit conſiſtere rectum. Nec dubiuz
quin in humanis proueniat multa vtili-
tas cum per ſapientiam ordine debito fi
unt. Tullius in rhetorica hinc rep. Veni-
ent plurima cõmoda ſi moderatrix oĩm
rerum preſto eſt ſapientia. Et hoc maxi-
me requiritur in his que ſunt neceſſaria
ſaluti: cuiuſmodi eſt confeſſio. Ideo que-
ritur An teneatur homo. Dic reſpõſio.
vt ſupra. Poſt reſponſionẽ autem dicas
quoniã ſm dicta ſanctorũ octo ſunt circũ-
ſtantie conſiderande. ¶Prima eſt circũſtan
tia perſone cum qua vel contra quam pec
catum eſt cõmiſſuz. Aliud enim eſt pecca
re cum ſeculari: aliud cum moniali: aliud
cum ſoluta: aliud cũ coniugata ⁊c. Aliud
percutere clericum: aliud laicum ⁊c. ¶Se-
cunda eſt circũſtantia loci. Nam ſi cõmit-
titur peccatũ in loco ſacro: inducit aliam
ſpeciem peccati: ſcꝫ ſacrilegium. ſicut no-
tat Gloſa de peni. diſtinc. v. Conſideret.
¶Tertia eſt modi. Poſſet enim tali modo
peccare ꝙ peccatum traheretur in aliam
ſpeciem. vt ſi quis cum muliere peccet cõ
tra naturam. ¶Quarta eſt tempis: quãdo
enim cõmittitur in die feſto inducit tranſ-
greſſionem tertij precepti vt di. Nicola⁹
de lyra ſuper. xx.c. Exod. ¶Quinta dicit
numeri: quia quotiens aliquis peccat: di-
ſtincta peccata committit. Propter hoc
oportet dicere quotiẽs peccatũ eſt cõmiſ-
ſum. Et ſi quis non totaliter recordetur:
dicat numeruz quẽ poteſt exiſtimare ſm
probabilem opinionem. Et ſi hoc non be-
ne poteſt: videat et dicat quãto tempore
in peccato ſtetit ⁊ ꝗ̃ ſepe illo tpe cõmiſit.
¶Sexta dr̃ qualitatꝭ. Oportet eñ dicere
ſi pctm̃ ẽ publicũ qꝛ inducit ſcandalũ pri-
mi. ¶Septima dr̃ inductiõis: qñ ſcꝫ aliqs
nedũ peccauit: ſꝫ etiã alios ad peccãdũ in
duxit dãs auxiliũ: ꝯſiliũ: mẽdaciũ: ꝑiuriũ
fraus ⁊ hmõi q̃ oĩa ſũt in cõfeſſiõe ꝑpalan
da. Multa ergo eſt diligentia adhiben-
da ꝑ ꝯfeſſiõe bene faciẽda vt oĩa plene ac
etiã debito ordine dicant̃. Notate. dr̃ Ve
gecius d̃ re militari. Nihil i itinere: nihil
in acie magis cuſtodiendũ ꝗ̃ vt omnes
ſeruent incedendi ordinẽ. Quod aliter fie
ri nõ põt niſi vt ambulent celeriter ⁊ eq̃li
ter diſtẽt. Periculũ eñ grauiſſimũ ab ho
ſtibus ſuſtinet diuiſus ⁊ inordinatus ex-
ercitus. Dum ergo ꝯtra diabolũ pugna
mus ꝑ ꝯfeſſionẽ: ⁊ quaſi tot armatos mit
timus quot pctã cũ lachrymis ꝯfitemur.
Neceſſarius eſt ordo ⁊ adunatio exerci-
tus: vt. ſ. ñ diſiũctim ſꝫ ꝑut cõmiſim⁹ ꝑ ſin
gl'as aggrauãtes circũſtãtias ꝯfiteamur. alit̃
a diabolo vinceremur. ¶Figura. j. Ma-
chab. viij. Iudas machabeus venit cum
magno exercitu obuiam timotheo ⁊c.
Vide ibi. Spũaliter iudas q̃ interpͤta-
tur ꝯfitẽs: ſignat animã penitentẽ: q̃ ꝯtra
diabolũ vſqꝫ ad torrentẽ lachrymaꝝ veni
ens: pctã per ordinẽ ꝯfitendo: diabolum
⁊ eius exercitũ fugat. Si vero taceas: dia
bolus te accuſando vincet. Orig. ſuꝑ Le-
ui. Preuentus diabolus in accuſatiõe: vl
tra nos accuſare nõ poterit.

¶Secũdus ar. In ꝑcedẽti ſer. ⁊c. Nũc
de ꝯſideratione reparatiue refectio-
nis. Ubi notandũ ꝙ legit̃ dñm bis ſatiaſ
ſe pplm. Semel ſeptẽ panib⁹: q̃ dñr fuiſ-
ſe triticei: ⁊ ſignãt refectionẽ glorie d̃ qua
refectione habet̃. Marci. xv. ⁊ Matth.
viij. Alia vice de quinqꝫ panibus hordea
ceis de qua habem⁹ in euangelio hodier
no: ⁊ ſignat refectionẽ penitentiũ. De hac
dr̃ Chryſ. Ioãnes hordeaceos panes ẽẽ
dr̃: nõ inaniter h̄ enarrãs: ſed ꝑcioſitates
ciboꝝ erudiẽs nos cõculcare. Nõ eñ ſolũ
corpa nutrire volebat ſꝫ magis aĩas eru
dire. Per quĩqꝫ aũt panes ⁊ duos piſces
ſignãtur nob̄ ſeptẽ ꝯſiderationes neceſſa-
rie cõfitẽtib⁹. Quaꝝ ꝑme q̃nqꝫ ſũt aſpe
ad modũ panis hordeacei: ⁊ laxatiue ſiue
euacuatiue pctõꝝ. queãdmod̃ panis hor-
deace⁹ laxatiu⁹ eſt. Alie vero due ſũt cor
dis mollificatiue queãdmodũ piſces ſunt
mollior cib⁹ ꝗ̃ ſit caro: ⁊ ſũt aliaꝝ ꝯſidera
tionũ ꝯditiue ſiue dulcoratiue ſicͭ ⁊ piſces
ſũt dulcoratiui pãis hordeacei. Prim⁹ igi

tur panis ꝯſideratio dolēde de turpatio
nis q.ſ.de turpat̃ ꝑ pctm̄. Threñ.j. Egreſ
ſus eſt a filia ſion oīs decor eiꝰ. Et ezech
xvj. Abominationē feciſti decorē tuū. Se
cūdus panis ē ꝯſideratio horrēde ſubie
ctōis q̄ ꝑ pctm̄ hō diabolo ſubijcit̃.ij.pe.
ij. A q̄ q̄s ſupat̃:eiꝰ ⁊ ſuus eē dr̃. Tertiꝰ
ē ꝯſideratio tremēde obligatiōis q̄ ad pe
na infernalē obligat̃. Vñ pctōrib⁹ dr̃ illō
ezech.xxij. Conflabimini in medio ignis
furoris mei:ſic cōflat̃ argētū in medio for
nacis ⁊ ſcietis in illa die q2 ego dñs cum
effuderim indignationē meam ſup vos.
Quartꝰ panis ē ꝯſideratio deflēde amiſ
ſionis:q2 vicz ꝑ pctm̄ oīa ꝓcedētia meri
ta ⁊ regnū celeſte amiſit. Ezech.xviij Si
auerterit ſe iuſtꝰ a iuſticia ſua ⁊ fecerit ini
q̄tatē ⁊c̃.oēs iuſticie eiꝰ q̄s operatꝰ ē non
recordabūt̃. Berñ. Ve ve ve vapor ē ad
modicū q̄ eterne felicitatꝫ aditū interclu
dit. Quintꝰ panis ē ꝯſideratio tremēde
offenſiōis q̄ vicz diuinā maieſtatē ⁊ totaꝫ
curiā celeſtē offēdit. Hiere.ij. Scito ⁊ vi
de q2 malū ē ⁊ amaꝝ reliq̄ſſe te dñm deū
tuū. Et Eſa.j. Ve genti peccatrici ppl̃o
graui iniq̄tate:ſemini neq3 filijs ſceleratꝫ
dereliq̄rūt deū:blaſphemauerūt ſctm̄ iſrl̃
abalienati ſūt retrorſuꝫ ſup q̄ ꝑcutiā vos
vltra addētes ꝑuaricatōeꝫ. Sexta eſt ꝯſi
deratio ꝑmi piſcis:q̄ eſt cōſideratio dñice
mortis ⁊ paſſiōis in q̄ fūdari dꝫ ſpes peni
tētꝫ. Nā vt dt̃ Chryſo. Oīs ſalus hoim
in chr̄i morte poſita ē. Et Ber.dic̃. O hō
ſi vis de ꝟtute in virtutē ꝓuehi/de gratia
in grāꝫ promoueri/de amore in amorē/d
luce in lucem/de bono in melius paſſionē
chr̄i recordare. Septima q̄ ē ſcōs piſcis
ē ꝯſideratio diuine bonitatꝫ ⁊ miſeratio
nis. Pſ. Guſtate ⁊ videte q.ſuauis ē. Hi
ſt duo piſces ꝑmꝰ ē marꝫ ſalſiſſimi. Scōs
ē fluuij dulciſſimi. He ſeptē ꝯſideratōes
ſūt refectio penitētis:q2 ſic corꝑalis refe
ctio repat id qd̄ ꝑditū ē: et corpus ad
operandū fortificat:atq3 ſanitatē cōſeruat
ſic iſte ꝯſideratiōes ſūt reparatiue ſpūal̃
diſpoſitiōis aīe:q̄ ꝑ pctm̄ amiſſa eſt. Et
fortificatiue ad boni oꝑis exercitationē:⁊
conſeruatiue ſpiritualis ſanitatis:quia vi
delicet alique illaruꝫ ſunt timoris indu
ctiue,ſcilicet quinq3 prime. Sexta auteꝫ
ſpei:⁊ ſeptima amoris. Hec autem tria
ſcꝫ ſpes:timor ⁊ amor ſunt reparatiua for
tificatiua ⁊ conſeruatiua ſpiritualis ſani
tatis anime. De timore dicitur in pſ. Fir
mamentum eſt domini timentibus eū
De ſpe. Eſa.xl. Qui ſperant in domino
habebunt fortitudinem. De amore. Can
ticoꝝ.vltim. Fortis eſt vt mors dilectio.
Et principaliſſimum horum eſt amor ſi
ne quo nihil proficeret timor. ¶ Exem
plum.ij. Machabeoꝝ nono. De antio
cho:qui ex ſolo timore penitentiam egit:
non amore cui⁹uis confiteretur:⁊ de pecca
tis doleret:⁊ reſtitutionem promitteret
atq3 ſatiſfactionem. Tamen de ipſo dicit̃
Orabat ſceleſtus dominū a quo non erat
miſericordam conſecuturus.vide ibi. Au
guſtinꝰ. Scriptum eſt. Neminem abſq3
charitate ſaluari. Oportet ergo nō ſolum
timere iudicem:ſed etiam diligere iuſtū.
Vt habetur de penitentia.diſtinctōe.vij.
Nullus.

Tertius articulus. Audiſtis.⁊c̃. In
his ergo conſiderationibus ſepius
ſtudeatis vt peccatorum horrorem ⁊ in
famiā peramplius cognoſcatis. Notate
quod dicitur de pe.diſtinctō.iij. Iudas
Nullum inuenitur tale remedium deli
ctorum:ſicut eorum continua in conſcien
tia conſideratio,videlicet turpitudinem
horrorem ⁊c̃. Sed pauci ſunt qui velint
huiuſmodi cōſideratiōibus animum refi
cere:imo per inutilia magis euagantur.
Ideo non bene proficiunt neq3 fiunt ex
hoc magiſtri. Nam ſicut dicit lex. Va
gus ſcholaris non fiet magiſter C.de ty
ronibus.l.j.li.xij. Audiſtis. Nōne liben
ter iretis ad prandium vbi crederetis in
uenire cibum omnis morbi curatiuuꝫ:⁊
ab eo ꝓſeruatiuum: Libenter ergo debe
tis has rum nare conſiderationes:q̄ ſūt
⁊c̃. Ber. Bona conſideratio ē omnis bo
ni initium:

¶ Feria ſecunda poſt quartā
dominicā quadrageſime.

Ecce aſcen.
⁊c̃. Timuerūt regē ſalo
monem videntes ſapien